

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного університету
«Київського авіаційного інституту»
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри логістики ДУ «КАІ»,
Побережній Заріні Миколаївні

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
ОНОПРИЄНКА ДМИТРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА на тему: «Мотиваційне
забезпечення розвитку потенціалу підприємства в умовах циркулярної
економіки» представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дисертації.

Надмірне споживання, зростаючий попит на товари спричинили накопичення величезних обсягів промислових та комунальних відходів, призвели в більшості регіонів планети до забруднення води, ґрунту й повітря і, як наслідок, до значного негативного впливу на екосистему та на здоров'я людей. Загострення соціально-економічних проблем, критична екологічна ситуація в світі вимагають від підприємств нових підходів до організації виробництва та управління ресурсами, орієнтованих на принципи сталого розвитку. У цьому контексті особливої актуальності набуває концепція циркулярної економіки, яка передбачає мінімізацію відходів, повторне використання ресурсів та екологізацію бізнес-процесів. Водночас ефективна реалізація таких підходів потребує не лише технологічних змін, але й активного залучення людського капіталу, мотивації персоналу до підтримки інноваційних та екологічних ініціатив.

Потенціал підприємства як сукупність його ресурсних можливостей, здатність адаптуватися до змін, впроваджувати інновації та забезпечувати сталий розвиток, значною мірою залежить від рівня мотивації працівників. У зв'язку з цим питання формування дієвої системи мотиваційного забезпечення, що відповідає вимогам циркулярної економіки, набуває особливої теоретичної та практичної значущості.

Отже, дослідження Онопрієнка Д.О., головною метою якого стало обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління розвитком потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки шляхом постійного нарощування людського капіталу, має беззаперечну актуальність.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Під час проведеного дослідження Онопрієнка Д.О. здійснено теоретичне обґрунтування запропонованих положень, які більш докладно викладають (розкривають) сутність наукової новизни; у результаті роботи реалізовано поставлену мету та виконано завдання дослідження.

Наукова новизна дисертаційного дисертації полягає у власному внеску автора у систематизацію теоретичних основ і розробку методичних підходів до удосконалення управління процесом формування, оптимізації та розвитку потенціалу аграрних підприємств у рамках циркулярної економіки.

Дисертантом запропоновано практичний підхід до оцінювання потреби в розвитку потенціалу підприємства, що базується на визначенні ступеня взаємозв'язку між потенціалами різних рівнів аграрного підприємства та вагомістю впливу потенціалів нижчого рівня на потенціали вищого рівня, що дозволяє обґрунтовано визначати напрями оптимізації й розвитку загального потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки.

Виходячи з детального аналізу, проведеного Онопрієнком Д. О., було розроблено удосконалений підхід до управління конкурентними перевагами агропідприємств у контексті циркулярної економіки, що базується на інтеграції методів мотиваційного управління та математичного моделювання і забезпечує досягнення оперативних, тактичних і стратегічних переваг над конкурентами, дотримуючись принципів сталого розвитку;

Особливої уваги заслуговує вдосконалена модель мотиваційного забезпечення розвитку потенціалу підприємств аграрного сектору в умовах циркулярної економіки, яка базується на визнанні персоналу ключовим

активом підприємства, що володіє знаннями, навичками та здатністю генерувати цінність. Центральною функцією управління визначено мотивацію, яка забезпечує ефективну діяльність підприємства навіть в умовах воєнного стану та економічної нестабільності.

Онопрієнком Д.О. визначений методичний підхід до оптимізації потенціалу аграрних підприємств в умовах циркулярної економіки, який базується на застосуванні комплексної оптимізаційної моделі, яка дозволяє здійснювати прогнозування оптимальних показників економічної ефективності, платоспроможності, фінансової стійкості, рівня та динаміки соціальних стандартів працівників, а також рентабельності капіталу як інтегрального індикатора оптимальності потенціалу підприємства.

Наукові результати ґрунтуються на сучасних теоретичних засадах, авторських напрацюваннях, аналітичному матеріалі та мають високий ступінь достовірності. Робота виконана в межах науково-дослідної тематики Державного університету «Київський авіаційний інститут» МОН України.

Наукові дослідження були виконані здобувачем на кафедрі економіки в рамках НДР «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційної трансформації» (номер державної реєстрації 0118U004287)

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Зміст дисертації Онопрієнка Д. О. цілком відповідає вимогам Стандарту вищої освіти для спеціальності 051 – Економіка та узгоджується з напрямками досліджень, передбаченими освітньо-науковою програмою «Економіка».

Робота являє собою завершене наукове дослідження, що підтверджує особистий внесок автора у розвиток теорії управління потенціалом підприємства.

Проаналізувавши звіт на текстові співпадіння, отриманий в результаті перевірки дисертації на виявлення текстових збігів, можна стверджувати, що дисертація Онопрієнка Дмитра Олександровича є плодом самостійної наукової

роботи автора та не містить ознак порушення академічної етики (фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень).

Мова та стиль викладення результатів.

У дисертаційному дослідженні використано українську мову, дотримано чіткого і послідовного наукового стилю, застосовано усталені термінологічні норми.

Робота містить вступ, три розділи, висновки, бібліографічний список і додатки. Обсяг усього тексту становить 261 сторінку.

У вступі обґрунтовано вибір теми, актуальність дослідження, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, представлено методи дослідження, викладено наукову новизну та практичне значення роботи, , зазначено відповідність науковим програмам і вказано рівень апробації отриманих результатів.

Перший розділ присвячено аналізу сучасних підходів до визначення сутності і змісту потенціалу підприємства, сформульоване поняття «розвиток потенціалу підприємства». Досліджені зовнішні і внутрішні чинники та умови розвитку, а також характерні риси потенціалу в умовах економіки замкнутого циклу. Представлена модель системи мотивації персоналу організації, сутність якої полягає в широкому застосуванні стимулювання з одночасним задіянням внутрішніх мотивів працівників з метою досягнення цілей організації через задоволення їхніх потреб.

У другому розділі проведений глибокий аналіз стану підприємств аграрного сектору економіки, розроблений теоретико-методичний підхід до оцінювання потенціалу підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки, запропонований практичний підхід до оцінювання потреби в розвитку потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки.

У третьому розділі, присвяченому формуванню механізму мотиваційного управління розвитком потенціалу підприємств в умовах циркулярної економіки: сформульовані концептуальні засади механізму управління конкурентними перевагами підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки; розроблені інструменти оптимізації потенціалу

підприємств аграрного сектору економіки в умовах інтеграції екологічних, економічних та соціальних підходів, що забезпечує наближення їх діяльності до такого стану циркуляризації, яка забезпечує при сталому економічному розвитку досліджуваних підприємств відносно більше зростання добробуту (соціальних стандартів) їх персоналу при одночасному зменшенні негативного впливу на довкілля; запропонована модель мотиваційного управління розвитком потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки.

У висновках наведені основні підсумки дослідження.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлені у 23 наукових публікаціях здобувача, серед яких:

10 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України;

2 розділи колективних монографій у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у наукометричній базі даних Scopus.

11 тез доповідей, опублікованих у матеріалах міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій.

Результати дослідження апробовані на 10 фахових наукових конференціях.

Оцінка наукового рівня публікацій здобувача засвідчує відповідність результатів вимогам до наукових праць PhD-дисертації. Усі публікації відображають зміст, обсяг та логіку наукового дослідження. Принципи академічної доброчесності дотримані, особистий внесок здобувача у співавторських публікаціях чітко визначено та документально підтверджено.

Отже, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Автор дуже змістовно систематизував внутрішні чинники розвитку потенціалу підприємства в умовах лінійної та циркулярної економіки (с. 32–33), однак доцільним було б додати також зовнішні чинники впливу на його розвиток, що, на нашу думку, підсилило б теоретико-методичну значущість цієї систематизації.

2. Наведені автором основні напрями розвитку циркулярної економіки в Україні (рис. 2.14, с. 99-100,) повною мірою ґрунтуються на процесах її становлення і державній політиці в цій сфері в останні роки. Проте, зважаючи на гармонізацію українського законодавства у галузі збереження навколишнього середовища та економічної політики в цілому зі стандартами ЄС, на нашу думку, було б доцільним ширше використати європейський досвід розвитку циркулярної економіки і додати такі актуальні для нашої країни напрями як «руйнування природного середовища у межах природоохоронних територій» та «сприяння переробці найважливіших сировинних матеріалів».

3. В рамках формування механізму управління конкурентними перевагами підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки автор обґрунтував критерії конкурентоспроможності (рис. 3.4, с. 148-149). У той же час, не зважаючи на повноту і високу якість підбору критеріїв, видається доцільним конкретизувати соціальні критерії (показники) діяльності підприємств та рівень антропогенного впливу на довкілля.

Наведені зауваження, що мають суто конструктивний і рекомендаційний характер жодним чином не применшують значення виконаного дослідження.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Онопрієнка Дмитра Олександровича, на тему «Мотиваційне забезпечення розвитку потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних

та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Онопрієнко Дмитро Олександрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензент:

Доцент кафедри економіки
Факультету економіки та
бізнес-адміністрування
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»
кандидат економічних наук, доцент

Тетяна СІМКОВА

«08» жовтня 2025 року

